

TÜRK DİLİ 1

BİLİMSEL BAKIMDAN DİLİN ÖZELLİKLERİ:

- Dil, bir sistemdir.
- Dilin temeli sestir, doğal olarak öncelikle sözlü anlatım aracıdır.
- Dilde nedensizlik ilkesi esastır.
- İkel dil, gelişmiş dil ayrımı yoktur.
- Dilin üretim yetisi sınırsızdır.
- Her dil, ait olduğu toplumun gereksinimlerine cevap verebilecek yeterliktedir.
- **Dil, toplumsal katmanlara göre değişir.** Dil, klasik terminolojideki ifadesiyle ağız, şive, lehçe gibi 'değişke'lerden oluşur.
- Ana dili, öğrenilen değil; edinilen ve kuşaktan kuşağa aktarılan bir sistemdir.
- Dil, toplumsal ve ulusal bir kurumdur.
- Dil, insanı konu alan her bilim dalıyla yakından ilgili doğal bir iletişim aracıdır.
- Dil, hem araç hem malzeme hem de bu aracı ve malzemeyi kullanan sistemdir.
- Diller arasında benzerlikler ve ortaklıklar olabilir.

KUZEY KIPÇAK TÜRKÇESİ: Kıpçak Türklüğünün yazı dilidir. Asıl Kıpçak sahasında yani Karadeniz'in kuzeyinde bu lehçeyle oluşturulan en önemli eser Avrupalılar tarafından yazılmış olan **Codex Cumanicus**'dur. Altınordu döneminde oluşan edebî dilin devamıdır. Asıl eserleri Mısır'da **Kölemenler** zamanında yazılmıştır.

DOĞU (ÇAĞATAY) TÜRKÇESİ: Müşterek Türkistan Türkçesi olarak da anılan Çağatay Türkçesi; esas dil malzemesi bakımından Uygur, Karahanlı çizgisinin devamıdır.

TÜRK ALFABESİ:

- 29 harf, 2 ayırıcı işaret vardır.
- Sesçil (fonetik) bir alfabedir.
- Temel Latin alfabesindeki bazı harflerden ayırıcı işaretlerle yeni harfler yapılmıştır.
- Ses-yazı karşılıklığı esastır.

DEYİMLERLE ATASÖZLERİ ARASINDAKİ FARKLAR:

- Devimler vargı bildirmezler.
- Atasözleri de deyimler gibi kalıplaşmış ifadelerdir.
- Deyimler amaç bakımından da atasözlerinden farklıdır.

GENELLEŞME: Başlangıçta kişi adı, marka adı vb. özel ad olan sözcükler genelleşerek belirli bir türün genel adı hâline gelebilir. Türkçede jilet (tırış bıçağı yapımcısı İngiliz Gilette'in adından), neskafe (tescilli Nescafe ürün adından) sanayağı (marka adından), **selpak (marka adından)** vb.

TÜRKÇENİN ANLATIM GÜCÜNÜ ARTTIRAN UNSURLAR:

- Sözcük sayısının fazlalığı,
- Deyim zenginliği
- Mecaz dünyasının zenginliği
- Sözcük türetme zenginliği ve
- Soyutlama gücü

Türkçe söz varlığı olarak çeşitli dillerden etkilenmekle birlikte en çok Arapça ve Farsçadan etkilenmiştir. Bunun sebebi ise Türklerin İslamiyet'i din olarak seçmeleridir. **(En fazla Arapça, sonra Farsça)**

Türkçenin ilk ulusal alfabesi Göktürk alfabesi olarak kabul edilmektedir.

DÜNYA DİLLERİNE TÜRKÇEDEN GEÇEN SÖZCÜKLER: Dünya dillerinin söz varlığına Türkçenin verdiği sözlerden en çok bilineni **yoğurt olmakla birlikte bacanak, çakal, damga, dolma, düğme, kayık, kazan, köşk, ocak, sarma** gibi çok sayıda sözcük başka dillere geçmiştir.

DİLİN KULLANIMI SIRASINDA ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR;

- Sözcüklerin yanlış söylenmesi,
- Sözcüklerin yanlış yazılması,
- Sözcüklere yanlış anlam yüklenmesi,
- Cümlenin öğeleri arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanan anlatım bozukluğu.

Türk argosunun büyük kısmı Rumca'dan alınmıştır.

İkilemeleri, isimlerden ve fiillerden olmak üzere yapı yönüyle ikiye ayırabiliriz. İsim yapıli ikilemeler de kendi içerisinde sınıflandırılabilir:

- **YANSIMA KAYNAKLI OLANLAR:** Fırıl fırıl dönmek, fokur fokur kaynamak, horul horul uyumak, harıl harıl çalışmak...
- **Eksiz olanlar:** top top kumaş, deste deste para, çuval çuval un.
- **Çeşitli ekler alarak kurulanlar:** Baş başa, üst üste, sağa sola, oradan buradan (konuşmak), dilden dile (dolaşmak), dereden tepeden (konuşmak), tepeden tırnağa (donatmak), için için (yanmak), pisi pisine (ölmek), ağzı dili (kurumak), uslu uslu (oturmak), güçlü kuvvetli (adam), günlük güneşlik (yer), arsız arsız (gülmek) gibi.

Ortak dilden gelen sözcüklerin anlamlarını değiştirmede teşbih, istiare, mecaz-ı mürsel, mübalağa gibi söz sanatlarından yararlanır.

ADLAR: Canlı, cansız bütün varlık ve kavramları karşılayan sözcüklerdir.

ATATÜRK, yazdığı Geometri kitabında yeni türettiği ve tanımını verdiği **açı, açıortay, altıgen, beşgen, çap, dar açı, dış tersaçı, dikey, düşey çizgi, eşkenar dörtgen, ikizkenar üçgen, teğet, yamuk, yüzey** gibi yüz yirmi dokuz geometri terimini kullanarak ...